

**Vilka strategier använder SFI-lärare för att motivera elever till
att lära sig svenska?**

En kvalitativ studie om sex lärares perspektiv

Mina Aharbil Persson

Sarah Boij

Juni 2020

Examensarbete – SVA 207

Examinator: Johan Gross

Handledare: Joel Olofsson

Arbetets art: Examensarbete 15hp, svenska som andraspråk 61-90hp -SVA 207

Titel: Vilka strategier använder SFI-lärare för att motivera elever till att lära sig svenska?

En kvalitativ studie om sex lärares perspektiv

Engelsk titel. *What strategies do SFI-teachers use to motivate students to learn Swedish?*

A qualitative study about the perspective of six teachers

Sidantal: 36

Författare: Sarah Boij & Mina Aharbil Persson

Examinator: Johan Gross

Datum: 2020-06-03

Sammanfattning

Bakgrund:

Det står klart och tydligt i Skollagen (2010:800), SkolL, 1 kap. 4 §: att utbildningen inom skolväsendet ska främja alla elevers lust att lära. Därmed har lärare ett uppdrag att stimulera och motivera lärandet hos elever. Utifrån vårt arbete på SFI är det utmanande att uppfylla detta krav främst på grund av elevernas olika förutsättningar, precis som Eriksson-Sjöo (2002) beskriver i sin licentiatavhandling.

Syfte: Undersökningens övergripande syfte har varit att få kunskap om hur SFI-lärare arbetar för att motivera sina elever till lärande av svenska som andraspråk. Vidare är syftet att se vilka strategier som används kopplat till vad tidigare forskningsresultat visar på inom detta valda område.

Metod: Den metod som tillämpades till studien är den kvalitativa med semistrukturerade intervjuer. Anledningen är att låta SFI-lärare berätta fritt om sina upplevelser och erfarenheter med utgång från vår intervjuguide. Samtalen spelades in med mobiltelefon alternativt i Google Meet. Till analysen transkriberades alla intervjuerna.

Resultat: Resultatet av denna studie visar att SFI-lärare är eniga om några framgångsrika lärarstrategier och arbetsmetoder som lärarna upplever stimulerar och höjer elevers motivation till lärandet av svenska. I undersökningen framgår även olika strategier som används i SFI-undervisningen. Det omfattar engagemang, vardagslivsanknytning, personliga intressen, bemötande och positiv klassrumsmiljö.

NYCKELORD: Motivation, Andraspråk, L2, SFI, lärares uppfattningar, intervju

Innehåll

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	3
3. Bakgrund och teori	4
3.1 Kort om SFI: Svenska för invandrare.....	4
3.2 Teoretisk ram.....	5
3.2.1 Vad är motivation?	5
3.2.2 Forskning kring motivation i andraspråksinläring.....	6
3.2.3 Investering i andraspråk	8
3.2.4 Imagined communities	9
3.3 Tidigare forskning	9
3.3.2 Arbetsmetoder	11
3.3.3 Dörnyeis motivationsstrategier.....	12
4. Metod	14
4.1 Metodval.....	14
4.2 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet	15
4.3 Urval.....	16
4.4 Etik	16
4.5 Metoddiskussion.....	17
4.6 Genomförande av intervju.....	18
5. Resultat av vilka strategier som lärare använder för att motivera SFI-elever	20
6. Diskussion	26
6.1 Resultatdiskussion	26
6.2 Sammanfattande slutsatser kopplat till studiens syfte	33
6.3 Vidare forskning.....	33
Referenser	35
BILAGA 1	37

1. Inledning

För en lyckad studieframgång är det essentiellt att en studerande känner motivation i inlärningsituationen. Enligt Skollagen syftar utbildning inom skolans värld till att elever ska såväl inhämta som utveckla kunskaper och värden (Skoll 2010:800, 1 kap. 4 §). Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt bidra till en livslång lust att lära. I vårt arbete på SFI möter vi många elever som saknar studiemotivation och lusten till att lära. SFI-studerande är en heterogen grupp. Den kännetecknas framförallt av personer som flyr från krig med traumatiska upplevelser, med varierande studievana, vissa upplever svårighet att anpassa sig till det nya samhället för att nämna några delar. Därmed blir det en utmaning för många SFI-lärare att motivera sina elever. Detta förhållningssätt grundar vi från vårt arbete och genom vårt möte med SFI-elever.

I sin licentiatavhandling beskriver Eriksson-Sjö (2002, ss. 42–44) hur många SFI-studerande saknar motivation för att lära sig svenska. I undersökningen framgår att mer än hälften av de studerande hade svårt att förstå lärarna. Ännu fler - så mycket som 68 % - hade svårt för att hinna med i tempot på lektionerna. Många förstod inte kraven från lärarna. Ungefär 64 % kände utmaningar i att kunna koncentrera sig på lektionerna.

Liknande mönster har vi sett på våra arbetsplatser inom SFI. Vi har valt att inrikta oss i vår studie på att ta reda på hur pedagoger arbetar för att öka motivationen hos elever då det är en viktig faktor för studieframgång. Vår avsikt med denna studie är att få en bättre förståelse för olika val av vilka strategier man som lärare använder för att nå fram till och motivera sina elever i SFI-klassrummet. Med denna studie vill vi mot bakgrund av ovanstående arbeta för att synliggöra vad som är det konkreta arbete pedagoger gör för att skapa en motiverande inlärningsmiljö för sina elever. Därmed är vår förhoppning att vi även ska kunna ta fasta på olika pedagogers upplevelse av studerandes respons genom ökad motivation utifrån pedagogers val av strategier.

I mitten av 1980 talet då Dörnyei var doktorand fascinerades han av motivationsteorier vid språkinläring framlagda av den kanadensiske socialpsykologen Robert Gardner.

It confirmed my intuitive belief that the psychological dimension of second language acquisition (SLA) is a pronounced aspect of language learning success, and it helped me to consciously focus on strategies to improve the quality of my teaching by motivating learners (Dörnyei, 2020. s.39).

Vår studie vilar i stort på det gedigna arbete som Dörnyei har skapat under flera decennier.

Eftersom motivation är en viktig faktor som främjar språkinläringen vill vi undersöka ämnet motivation. Vår förhoppning är att SFI-lärare delar med sig av sin erfarenhet och kunskap

till oss angående sin roll i att stimulera och bibehålla elevers lust och motivation till att lära sig svenska. Vi har båda erfarenhet av att arbeta med nyanlända och att hitta strategier som fungerar i klassrummet. Det vi båda upplever vara centralt viktigt är elevers motivation som en motor i språkinläringen. De ovannämnda tankarna kring motivation har väckt vår nyfikenhet att undersöka vad verksamma pedagoger på SFI använder för strategier för att skapa och bibehålla motivation i sin elevgrupp.

2. Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med denna studie är att försöka få en bättre förståelse för vilka strategier man använder och tycker fungerar för att nå fram till och motivera sina elever i SFI-klassrummet. På detta sätt hoppas vi kunna bidra med kunskap om hur SFI lärares beprövade erfarenhet av motivationshöjande arbete i sin undervisning ligger i linje med forskningen inom området. För att uppfylla detta syfte använder vi oss av följande frågeställningar:

- Vilka strategier använder SFI-lärare för att motivera sina elever?
- Vilka likheter har lärarnas arbete med vad forskningen menar är viktigt att tänka på för att öka elevers motivation?

3. Bakgrund och teori

Detta avsnitt är uppdelat i tre delar. Den första delen tar upp SFI. Den andra delen behandlar den teoretiska ramen där studiens centrala begrepp definieras. Den tredje och sista delen tar upp relevant tidigare forskning för studien med specifikt fokus på lärarens motivationsstrategier samt arbetsmetoder.

3.1 Kort om SFI: Svenska för invandrare

Då denna studie handlar om SFI så är det av intresse att inleda med en förklaring av SFI och uppkomsten av detta. Begreppet SFI uppkom på 1960-talet och har sedan dess förändrats och utvecklats. Betydelsen av begreppet är Svenska för invandrare och det är en grundläggande utbildning i det svenska språket för vuxna personer som inte har svenska som modersmål (Skolverket, 2018). Under andra världskriget tog Sverige emot ett stort antal invandrare från våra nordiska grannländer, Tyskland samt Baltikum och även om majoriteten av dessa invandrare återvände till sina hemländer efter krigets slut så stannade många av dessa människor - framförallt från Baltikum - kvar i Sverige. Enligt Migrationsverket så kom den stora arbetskraftsinvandringen efter andra världskriget från länder som Italien, Grekland, Turkiet och det som på den tiden hette Jugoslavien. Det var den här arbetskraftsinvandringen som gav en startsignal till att skapa en grund för en språkkurs i det språk som talas i landet för att människor skulle kunna fungera på sin arbetsplats och i det svenska samhället.

Vid den här tiden, närmare bestämt 1965, beslutade Riksdagen att alla invandrare i Sverige kostnadsfritt skulle erbjudas undervisning i det svenska språket. Den myndighet som på då hette Skolöverstyrelsen tilldelades uppdraget och i sin tur lämnade de uppdraget vidare till studieförbunden. I form av studiecirkel kunde invandrare då undervisas i de två ämnena svenska samt samhällskunskap (Statskontoret 2000:27 s. 23). Det fanns inte några krav på att dessa cirkelledare skulle inneha någon form av pedagogisk utbildning inom språk (SOU 2013:76 s. 131). Det var först i början av 1970-talet som undervisningen började regleras och den första läroplanen utformades 1971: Läroplan i svenska för vuxna invandrare (Sfi 71). Då studerade alla nyanlända i samma grupp och skulle på samma vis tillägna sig målspråket svenska - oavsett tidigare skolbakgrund eller tidigare språkkunskaper. Genom åren har SFI förändrats från att inledningsvis ha varit en kort utbildning om 200 timmar till dagens gedigna innehåll. Som man kan ta del av på skolverkets hemsida är språkkursen i svenska som andraspråk (SVA) väldigt komplex och finns idag på tre olika studievägar och fyra olika nivåer. I ett försök att skapa något mer homogena grupper har man idag kommit till tre olika studievägar:

- Studieväg 1 där man börjar om man har en tidigare skolbakgrund om högst fem år
- Studieväg 2 där man börjar om man har mellan fem och 10 års skolbakgrund

- Studieväg 3 där man börjar om man har gått motsvarande grundskola och gymnasium och högre utbildning

Vidare delas SFI in i fyra olika kurser enligt följande (Skolverket. 2018):

- Kurs A - den kurs som studerande på studieväg 1 börjar med
- Kurs B - den kurs som studerande på studieväg 2 börjar med
- Kurs C - den kurs som studerande på studieväg 3 börjar med
- Kurs D - den avslutande kursen på SFI

Vidare har man idag en läroplan och kursmål att uppfylla. Detta återfinns tydligt på Skolverkets hemsida. Kursen är inte längre den basala språkkurs som den inledningsvis var utan innehållet idag ska också spegla samhället och har gedigna mål att uppnå som exempelvis nationella prov på de olika nivåerna. Skolverket (2018) gav ut en reviderad och uppdaterad läroplan som heter *Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare Kursplaner och kommentarer – Reviderad 2018*. I den återfinns såväl kursplan och kunskapskrav som kursbeskrivning och bedömningskriterier.

Som SFI-lärare undervisar man i en grupp som enligt detta system ska syfta till att vara homogen, utifrån studiebakgrund.

3.2 Teoretisk ram

I detta avsnitt definieras begreppet *motivation*. Därefter behandlas forskning kring *motivation i andraspråksinlärning*. Vidare tas *investering i andraspråk* upp. Avsnittet avslutas med förklaring av *Imagined communities*.

3.2.1 Vad är motivation?

Niclas Abrahamsson (2009) menar att *motivation* är svårdefinierat men det betyder att man ska vilja lära sig något. Vidare refererar han till en studie av Gardner & Lambert (1972) som ser på *motivation* som viljan att lära sig målspråket och hur mycket ansträngning inlärare lägger ner på den (Abrahamsson. 2009, s. 207).

Nationalencyklopedin definierar *motivation* som en psykologisk term för de faktorer hos individen som väcker, formar och riktar beteendet mot olika mål.

Ahl (2004, s.20) definierar *motivation* som en drivkraft som får en att göra något. Drivkraft som är riktad mot ett mål som man försöker nå. *Motivation* hänger ihop med utveckling och att man lär sig nya saker och gör det som intresserar en (Ahl. 2004, s.20).

Imsen (2006, s.457) beskriver att ”motivation handlar om hur känslor, tankar och förnuft flätas samman och ger våra handlingar färg och glöd”, *motivationen* är central i mänskligt

beteende för att den förorsakar aktivitet hos individen och håller igång den, samtidigt som den ger mål och mening.

Dörnyei (2009, s.10) beskriver att motivation inom andraspråk är i en pågående process där det radikalt håller på att omformuleras för att passa samtida föreställningar om jaget och identiteten.

För att sammanfatta ovanstående beskrivningar av begreppet motivation så förklaras det som en drivkraft, något centralt i mänskligt beteende, något som ger mål och mening, det är viljan att lära sig något och det en psykologisk term för de faktorer som finns hos en individ som leder till att en riktar sitt beteende mot olika mål.

3.2.2 Forskning kring motivation i andraspråksinläring

I en artikel i *Annual Review of Applied Linguistics* (2001b) berättar Dörnyei (2001b) att mellan 1960 och tidigt 1990-tal, så var L2-forskning kring motivation i stor utsträckning inspirerad av pionjärer inom socialpsykologi i Kanada. Motivation var ett stort ämne inom psykologin, snarare än inom pedagogiken, som lyfte fram samband mellan olika aspekter av motivation och framgång inom andraspråksinläring. Dock var motivation främst sett som ett relativt stabilt inlärningspar som än så länge inte utforskats i så stor bredd som det kom att göra från slutet av 1990-talet. Under de tre första decennierna var studierna mer fokuserade på en individs isolerade inläringssituation medan det senare tillades flera komponenter såsom exempelvis gruppammansättningar och synen på motivation förändras mot att ses mer som en dynamisk faktor som förändras ständigt beroende på flera olika interna och externa influenser som en inlärare påverkas av (Dörnyei, 2001b).

Integrativ motivation handlar om hur individen vill bli en del av samhället och därav motiveras att fånga alla komponenter - språket en av de viktigaste - och detta är något som Tremblay och Gardner tog fasta på (Tremblay & Gardner, 1995, s. 505). När vi närmar oss millennieskiftet breddas forskningen ytterligare med forskare som fångar varierande och komplexa perspektiv. Här uppmärksammas Dörnyeis forskning som presenterades på ett vetenskapligt diskussionstillfälle i Vancouver i mars 2000 (Dörnyei, 2001b, s. 44). Det talas då om framförallt följande fem motiverande områden som extra intressanta: *social motivation, motivation sett från processorienterat perspektiv, neurobiologisk grund till motivation, L2 motivation med självbestämmande teori* samt *uppgiftsmotivation*. Dessa fem områden är då sedda ur en L2 synvinkel. Här nedan sammanfattas några av dessa fem områden.

Det behövs social motivation, vilket innebär att vi lär oss bättre i en social kontext. En annan viktig aspekt är processororienterat perspektiv. Henry, Dörnyei & Davydenko (2015) återger en stor studie genomförd i olika passager av forskarna Dörnyei, Ibrahim & Muir under åren 2013 till 2015. Studien behandlar DMC - *directed motivational currents* - som visat resultat av att i olika faser har en inlärare olika hög motivation. Vidare har Dörnyei, Henry & Muir (2016) kartlagt dessa olika faser hos inlärare. En mycket komplex processororienterad konstruktion inom forskningen kring andraspråksinlärning påbörjades år 1998 och byggdes vidare på år 2001. Denna konstruktion är fokuserad på motiverande influenser som följer en kedja av inledande och motiverande beteende. Modellen visar hur initiala önskingar i inlärningen förvandlas till målsättningar. Dessa målsättningar blir sedan påbörjade försök för att därefter bli uppnådda mål - för att sammanfatta väldigt kort. Den här modellen är framgångsrik då L2-inlärare tydligt ser en mening med sina studier och motivationen behålls. Andraspråksinlärning innehåller nästan alltid en kombination av yttre och inre påverkande faktorer. Vanligare förekommande är termerna instrumentell respektive integrativ riktning. Det är viktigt att anlägga ett kontinuum som kan hjälpa elever att organisera målsättningar med språkinlärning på ett systematiskt sätt. Framförallt är det ett välutvecklat paradig att använda för att läsa av klassrumsmiljön. Detta nämner Dörnyei (2001b) och refererar till forskningsstudier genomförda av Noels med kollegor mellan åren 1999 och 2001.

Dörnyei (2015) lyfter fram några extra intressanta forskningsämnen. Något som uppmärksammades inom forskningen kort efter millennieskiftet är lärarens motivationsförmåga. Detta har en signifikant påverkan på elevers engagemang. Inlärningsstrategier och tekniker som elever applicerar av sin egen vilja ger vid handen en mycket mer effektiv inlärning. Det visar att när elever förstår strategier och tekniker för sin egen inlärning så ökar motivationen. Att motivationen ökar resulterar i ett bättre studieresultat. En lärare förändrar inte en elevs attityd gentemot studier på ett ögonblick, det handlar snarare om en serie av tillfällen som kan resultera i en långvarig effekt enligt Dörnyei (2001a, s.25). Dörnyei (2001a, s.26) argumenterar även för vem som bär ansvaret för att motivera elever, då detta inte finns med i någon arbetsbeskrivning för en L2-lärare, så vitt han har sett, men ändå är en nyckel till att nå långsiktig studieframgång. Vidare argumenterar han för att i ett kortsiktigt perspektiv kan det vara lätt att förbereda test för att mäta resultat men att ingen av oss lärare gick troligen in i rollen som lärare för att ständigt förbereda test. Dessutom ger han tanken att motiverande träning även ger oss lärare en trevligare

klassrumsmiljö i ett långsiktigt tankesätt (2001a, s.27). Dörnyei och Csizér genomförde 1998 en stor studie i Ungern vars syfte var att kartlägga 200 L2-lärares tankar kring olika motivationsstrategier. Föga förvånande, visade det sig i resultatet att respondenterna upplevde lärarens bemötande som det i särklass viktigaste verktyget för att skapa motivation (Dörnyei, 2001a, s.31)

Den direkta antonymen till motivation är *demotivation*. Den mesta forskningen om motivation har haft fokus på just vad som motiverar ifrån olika synvinklar. I motvikt till detta har väldigt lite forskning tillägnats motiverande influenser som lett till motsatsen - det vill säga som har en skadlig snarare än en stärkande effekt på motivationen. Som istället för att bygga energi sänker energin hos eleven. Att det har forskats så lite om detta är förvånande, eftersom i en edukativ kontext är *demotivation* betydligt vanligare fenomen än man kan utläsa utifrån mängden forskning kring ämnet. Dörnyei har kommit fram till att *demotivation* i andraspråksinläring är ett framträdande fenomen och att lärare har ett betydligt ansvar i detta.

3.2.3 Investering i andraspråk

I andraspråksinläring definierar Norton och Toohey (2011, ss. 420–422) begreppet investering med elevernas varierande vilja att engagera sig inom olika sociala interaktioner och den samhällskontext de lever i. Investeringen är individens satsning som påverkas av det sociala samspelet med omgivningen. Norton & Toohey (2011) menar att andraspråkselever har komplexa och föränderliga identiteter. Huruvida elever kan investera i sin språkinläring förändras över tid och rum. Med andra ord är en investering i andraspråket också en investering i inlärarens identitet. Till skillnad från motivation som främst ses som ett psykologiskt verktyg (Dörnyei, 2001a, s. 7), flyttar investering fokus till det sociologiska perspektivet som försöker skapa meningsfulla samband mellan elevens önskan och engagemang för att lära sig ett språk och dennes förändrade identitet.

Norton & Toohey (2011) framhåller att en individ kan ha hög motivation till att lära sig ett språk men kan ändå ha små investeringar i ett visst samhälle eller klassrum på grund av en negativ syn från samhället. Detta kan exempelvis handla om rasism, sexism, homofobi eller dylikt. För att illustrera dessa teoretiska problem hänvisar Norton & Toohey (2011) till en studie i ett flerspråkigt gymnasium i Kanada, utförd av Duff (2002) i en klassbaserad studie. I studieresultatet framgår att andraspråkselever upplever att de kände sig begränsade verbalt i sitt andraspråk. Därmed undveks muntlig interaktion med förstaspråkstalande kamrater. Deras attityd förklarades med rädsla för både språkkritik och att riskera bli utskrattade. Duff (2002, s. 312) noterade att "tystnaden" skyddade andraspråkseleverna från förnedring men den upplevdes som brist på initiativ av andra kamrater. Istället för att kalla dem omotiverade kan man hävda att eleverna inte investerade i språkkontext i sitt klassrum på grund av ojämlika maktförhållanden

jämfört med förstaspråkstalare.

I en annan studie forskade Norton (2000) om invandrarkvinnor i Kanada. I studieresultatet fann Norton att höga nivåer av motivation inte nödvändigtvis resulterade i en god språkinläring. I stället var ojämlika maktförhållanden mellan inlärare och förstaspråkstalare ofta framträdande i kvinnornas värdering av sig själva.

3.2.4 Imagined communities

Norton (2001, ss. 422–432) refererar till Anderson (1991) som introducerade begreppet *imagined communities*, det vill säga *föreställd gemenskap*. Det innebär att nationen föreställs som en gemenskap för medlemmar även om de flesta aldrig har träffat varandra och förmodligen aldrig kommer att göra det. Ändå föreställs i varje människas sinne en bild av gemenskap och en viktig drivkraft för viljan till medlemskap som individen önskar, föreställer sig eller anser sig tillhöra. En känsla av gemenskap skapas när vi föreställer oss själva allierade med andra.

Norton (2001) menar att när man lär sig ett nytt språk föreställer man sig vem man kan vara i framtiden och till vilket samhälle man ska tillhöra. Det innebär att det finns en koppling mellan det föreställda samhället och individens föreställda identitet. De föreställningarna kan vara avgörande för investeringar eftersom inlärare söker en framtida positionering under sin språkinläring. Därför hävdar Norton (2001) att bristen på medvetenhet om elevernas föreställda samhällen och föreställda identiteter kan hindra en lärares förmåga att konstruera lärande aktiviteter som eleverna kan investera i.

3.3 Tidigare forskning

I detta avsnitt presenteras både nationell och internationell forskning kring lärares motivationsstrategier och arbetsmetoder som främjar inläringen av andraspråket.

3.3.1 Motivationsstrategier

Många nationella och internationella studier påvisar positiv lärarpåverkan för studiemotivation hos elever. I en studie av Zachrisson (2014, ss. 120–139) förklarar forskaren att skälen till att elever vill lära sig ett andraspråk påverkas av motivationsfaktorer såsom en engagerad lärare, anknytning till vardagslivet, bemötande, personligt intresse och klassrumsmiljön. Detta är motivationsfaktorer som även återfinns i Dörnyeis strategier kring motivation i L2-klassrummet. (Dörnyei, 2001a, ss. 137–144) Därför ska det finnas en tydlig koppling mellan klassrumsundervisningen och motivationsfaktorerna. Zachrisson diskuterar motivationens faktorer och menar att det är inlärares vilja av att ha tillgång till språkkunskaper för att kunna uttrycka sig, samt för att lösa problem och kunna använda språket som är en bro till framtiden. I undersökningsresultatet framgår att studiemotivation påverkas när lärare förvärvar interkulturell kompetens, vilket innebär till exempel lärarens förmåga att hantera komplexiteten i olika

människors behov. Det innebär även förmågan att förstå andra kulturer och att vara öppen och flexibel mot personer från dessa. Därmed kan lärare hjälpa den heterogena gruppen att anpassa sig till nya miljöer där de möts. Därför menar Zachrison att det är viktigt att lärare implementerar undervisningsmetoder med fokus på andraspråksinläring. Med detta menar forskaren att undervisningen inte bara ska handla om hur målspråkstalare lever eller om vilket levnadssätt de har, vidare ska den inte heller enbart handla om deras sociala och kulturella omständigheter. En motiverande undervisning ska däremot utformas med korrekt förståelse för elevernas livsvillkor. Det vill säga att den ska baseras på elevernas verklighet och egna erfarenheter. Läraren ska utgå ifrån elevernas kunskapsnivå och anpassa sin undervisning efter gruppens intresse, erfarenheter, språkliga förmåga, liksom motivationsfaktorer. I dessa undervisningsmetoder ska det framgå en pedagogisk koppling mellan elevernas värld och den värld som skolan förespråkar.

Problem att känna motivation uppstår ofta när det inte är på ens eget initiativ som mål är uppsatta. SFI blir en aktivitet den studerande känner sig påtvingad som nyanländ för att kunna nå fram till att bli anställningsbar. Att ignorera kravet från arbetsmarknaden är inte ett alternativ, för utan det svenska språket går det inte att komma in på arbetsmarknaden och på sikt bli självförsörjande. Studien (Ahl, 2004) gör gällande att pedagoger arbetar med och bearbetar fördomar som fördröjer inläringen genom att arbeta för att eleverna ska nå en punkt av integrativ motivation. Ytterligare utgångspunkt är elevernas eget inre driv - vilket i flertalet fall är att nå fram till anställningsbarhet alternativt praktik med det större målet att bli självförsörjande.

Det blir problematiskt att gå till skolan ifall motivationen inte finns där alternativt man av olika anledningar inte har hälsan i skick för att kunna fokusera på studier, om personen ifråga är i en ålder som gör studierna orealistiska eller om hen har en tämligen kort eller obefintlig skolbakgrund. Mot bakgrund av dessa utmaningar lyfts i studien en önskan om en alternativ studiegång med mera praktiska inslag för att på så sätt ta tillvara studerandes tidigare erfarenheter som stöd i undervisningen. Det finns helt enkelt ett stort antal studerande som inte klarar av en helt teoretisk utbildning. Detta ligger i linje med resultat i studien av Zachrison (2014) där vikten av en koppling mellan elevens verklighet och klassrummet lyfts som motivationsfaktor.

Andra forskare, såsom Moskovsky et.al. (2013) undersöker effekter av lärares val av strategier på elevernas motivation. I undervisningen implementeras strategin att relatera undervisningsinnehållet och inlärningsuppgifterna till elevernas vardagliga upplevelser och bakgrund. Resultaten visade att elevernas motivation för lärande av andraspråk ökade, vilket ledde till bättre prestation. Alhodiry (2016, s. 88) poängterar att lärare bör ha i åtanke att vuxna elever måste undervisas på ett meningsfullt sätt för att kunna behärska språkkunskaperna och

kunna kommunicera på andraspråket i verkliga situationer. Detta gör att med tiden motiveras eleverna att förvärva kunskap som löser verkliga problem i deras vardag och som ger dem intern tillfredsställelse. Vidare menar Alhodiry (2016, s. 86) att undervisningen ska upplevas meningsfull av eleverna. För att uppnå känslan av meningsfullhet i undervisningen bör läraren förklara sitt metodval till språkundervisning för sina elever. Exempel på detta kan vara elevsamarbete utformat för att skapa en interaktiv lärandemiljö. Med andra ord sjunker motivationsnivån när eleverna är osäkra på varför de ska tillägna sig vissa språkkunskaper. Alhodiry (2016) nämner också som något av det viktigaste i studiens resultat - lärarens personlighet och strategier som har en enorm effekt att forma elevens motivation och attityd för att tillägna sig ett andraspråk. Detta eftersom när en elev kommer till klassrummet med låg inre motivation kan hen istället yttre motiveras genom lärarens val av tillvägagångssätt och personliga stil. Exempelvis när läraren stänger klassrumsdörren, hälsar elever med ett varmt välkomnande leende och fortsätter att interagera med olika individer genom att kommentera eller ställa hänsynsfulla och omtänksamma frågor så kan lärarens attityd, metodval och personlighet väcka den yttre motivationen hos elever. Att motivationen ökar av att en blir sedd är något som är känt inom forskningen. Det lyfts bland annat fram av Dörnyei och Czisér (1998) som en av deras utarbetade strategier (Dörnyei. 2001a, s. 34).

3.3.2 Arbetsmetoder

I en studie av Eriksson-Sjöo (2012) syns tecken på psykisk ohälsa bland SFI-elever. Studien visade ett resultat av studenter som upplevde det svårt att finna motivationen att lära sig det svenska språket. Att som nyanländ följa med i både tempo, uttal och att förstå kraven som ställs på nyanlända upplevdes som svårt att alltid förstå till fullo. Såväl att hitta fokus på lektionen som att kunna hitta en lugn plats att studera på i hemmet är bekymmersamt för många. I undersökningen konstateras att lärarna upplever studenternas största hinder i språkinläringen vara familjerelaterat, psykisk ohälsa, sömnsvårigheter och svårigheter med bostad (Eriksson-Sjöo, 2012). Många studenter beskrev en problematisk hälsosituation som många gånger innefattade posttraumatisk stress, vilket påverkar inlärningsförmågan och förmågan att tillägna sig ett nytt språk. Eriksson- Sjöo ser det som önskvärt att lärare ska kunna individanpassa SFI-utbildningen utifrån varje persons behov.

Alhodiry (2016, s. 87) påpekar att lärare bör skapa ett stödjande klassrumsklimat med intressanta aktiviteter, exempelvis att sätta upp inspirerande bilder med ordspråk på väggen. I en sådan stödjande miljö ökar känslan av värde och respekt samt motivationen.

Lika viktigt är det med lärarstöd menar Moskovsky et.al. (2013, s. 42). Det innebär att konsekvent uppmuntra eleverna genom att erkänna deras ansträngningar i inläring och uppmärksamma deras förmåga att lyckas. Detta synsätt minskar en eventuell känsla av

andraspråkets mindre värde samtidigt som den höjer den inre motivationen för lärande. Dessa mål leder i sin tur till högre stimulans och en ökad vilja till inläring. Däremot om denna strategi saknas minskar motivationen, speciellt när eleverna stöter på svårigheter eller negativ feedback. Alhodiry (2016) anser dock att lärare ska ha positiva förväntningar som både är utmanande men ändå rimliga. Lärarens förväntningar på eleven har stort inflytande på elevens motivation eftersom förväntningarna möts av elevansträngning. Huvudregeln är att lärare uppmuntrar och bygger upp en bra relation till eleverna.

Zachrisson (2014, ss. 127–128) lägger vikt på elevinflytande i undervisningen. Hon menar att det ska finnas en ömsesidig respekt där både lärare och elever är medvetna om inläringssituationen. Parterna ska båda delta för att konstruera strategier för undervisningskontext. Feedback från eleverna om undervisningen ska uppmuntras av lärare för vidare förbättring och bättre anpassning. Detta återfinns i SFI:s kursplan: ”Undervisningen ska planeras och utformas tillsammans med eleven och anpassas till elevens intressen, erfarenheter, allsidiga kunskaper och långsiktiga mål” (Skolverket, 2018, s. 7).

Alhodiry (2016) förklarar att det första lärare bör vara medvetna om är att skapa en stark relation till eleverna. Det är ett sätt att få eleverna att känna sig säkra samtidigt som det byggs upp en arbetsmiljö där alla stöttar varandra. Alla elever ska känna sig som om de är medlemmar i en familj. Genom att göra detta blir det lättare för läraren att uppnå sina mål och hjälpa eleverna att engagera sig i klassrumsmiljö. Urdan och Schoenfelder (2006, s. 340) delar samma åsikt. De definierar en bra relation mellan lärare och elev med att den innehåller acceptans av idéer och misstag eftersom detta påverkar klassrumsmiljön. Läraren ansvarar för att reglera arbetsmiljön, inklusive arbetsmaterial, tillvägagångssätt för lärande och klassrumskommunikation. Eleven bryr sig om relationen till sin lärare och svarar med större engagemang och ansträngning när hen känner att läraren engagerar sig och är stödjande. Genom struktur av klassrumsinteraktion så engagerar också lärare elevers deltagande i inlärningsprocessen. På så sätt främjas motivationen.

3.3.3 Dörnyeis motivationsstrategier

I en studie genomförd av Dörnyei & Csizér (1998) möter vi ett stort antal motivationsstrategier som är väldigt användbara i klassrummet. Dörnyei (2001a) går in lite mer beskrivande angående dessa strategier. Enligt Dörnyei ökar strategierna motivationen bland eleverna. Dessa strategier ligger till grund för uppstarten av vår studie. Nedan följer ett urval av dessa strategier och därefter följer förtydligande kring vilka strategier vi fokuserar på i vår studie:

- Visa din entusiasm att lära ut svenska genom att själv vara motiverande.
- Etablera goda relationer till dina studenter.
- Frekvent ta in och uppmuntra humor och skratt i klassrummet.
- Bjuda in äldre studenter som är entusiastiska till att lära sig svenska att tala i din klass om

deras positiva upplevelser i inläringen av svenska.

- Skapa uppgifter som är inom inlärnarnas förmåga så att de ofta får känna av succé.
- Uppmuntra studenternas deltagande genom att skapa aktiviteter som involverar varje deltagare (t.ex. en grupppresentation).
- Uppmuntra elever att försöka mer genom att visa dem att du är övertygad om att de kan utföra uppgifterna.
- Skapa en stödjande och trevlig klassrumsmiljö där studenterna inte känner att de skäms eller att något är pinsamt. (*Gruppdynamik*)
- Gör klart för studenterna att det viktiga med att lära sig ett främmande språk är snarare för att kunna kommunicera effektivt snarare än att oroa sig för grammatiska misstag.
- Uppmuntra studenter att dela personliga erfarenheter och tankar som en del av deras inlärningsuppgifter.

En väsentlig målsättning som innefattar flera av dessa strategier är tanken att en pedagog ska vara personlig, men inte privat. Detta innefattar en lärares bemötande av sina elever. Man visar elever att man respekterar, accepterar och bryr sig om dem. Man är driven av sitt engagemang i arbetet och i sina elever. Det innefattar även att frekvent ta in och uppmuntra humor, att etablera goda relationer till varje individ, att försöka vara sig själv utan att lägga på en mask utan prata om dina hobbies, vad du gillar och vad du inte gillar - för att ta några exempel.

En annan väsentlig del är att man skapar uppgifter som är rimliga, som ligger inom inlärarens förmåga men ändå är utmanande. Genom att uppgifterna ligger inom inlärarens förmåga så bibehåller inlärarens motivationen då det leder till en belöningskänsla då man genomför uppgiften med framgång. Utmaning i form av uppgifter i olika tappning är väsentligt, då omväxling är givande för att undervisning inte ska bli monoton - varken för inlärare eller pedagog.

Vidare skapar man en trivsamt klassrumsmiljö som är välkomnande för alla. Klassrummet ska kännas bekvämt och inge en stödjande atmosfär. Viktigt är också att undervisningen knyter an till elevernas vardagsliv. Ju lättare det är att applicera sin nya kunskap på sin vardag, desto lättare blir det att lära sig vilket ger ett mycket konkret sammanhang till undervisningen och dess mål. Att bjuda in äldre studerande som är entusiastiska i sin språkinläring som kan berätta var de är idag och resan dit - som ett sätt att hitta en förebild som har samma förutsättningar som en själv men som kommit längre i sin språkliga resa - är också en mycket motiverande strategi.

4. Metod

I detta kapitel presenteras och diskuteras de metodval som vi har använt oss av i vår datainsamling. Det redovisas den kvalitativa metoden i form av semistrukturerade intervjuer, sedan tas reliabilitet, validitet och generaliserbarhet upp. Därefter tas urval och etik upp. Slutligen redovisas metoddiskussion och genomförande av intervju.

För att söka svar på vår frågeställning skapar vi en intervjuguide bestående av 20 frågor som ska resultera i ett arbetsmaterial som vi analyserar i förhållande till rådande forskningsläge. Valet av intervjufrågor är uppdelat i tre delar utifrån Larsen (2009, s. 86) med sitt påtalande om vikten av att inleda med bakgrundsfrågor för att respondenten ska känna sig bekväm i att intervjuas. Hela intervjuguiden återfinns i bilaga 1. Efter bakgrundsfrågor övergår intervjun i andra delen som består av sonderande frågor som belyser kartläggning av elever samt pedagogens syn på motivation i förhållande till andraspråksinläring för att avslutningsvis innehålla frågor kring strategier och metoder för att bygga upp motivation hos eleverna. Intervjuguiden har vi arbetat fram genom att hela tiden relatera till syftet och frågeställningen. Vår tanke har varit att genom frågorna som bygger intervjuguiden nå fram till ett resultat av studiens syfte. Genom bakgrundsfrågorna har vi fastställt att respondenten stämmer in på den bild vi har av vilka personer vi vill intervjuas. De sonderande frågorna leder in intervjun på hur man ser på motivation och hur man lägger en grund för att belysa detta. Sedan kommer den mest väsentliga delen som lyfter fram strategier och metoder som de olika respondenterna aktivt använder i sina klassrum för en aktiv målsättning att lyfta motivationen. Eftersom vi valt semistrukturerad intervju har vi vidare kunnat ställa direkta följdfrågor som varierat från en intervju till en annan, beroende på hur respondenter besvarat de frågor som vi haft förberedda i vår intervjuguide.

4.1 Metodval

För den här studien har vi valt den kvalitativa metoden intervju. Stukát (2014, s.64) förklarar populations- och urvalsundersökning. Populationsundersökning är ett val som fungerar på en väldigt liten grupp. Dock är antalet verksamma sfi-lärare i Sverige ett tämligen stort antal så det ter sig givet att av dessa två välja urvalsundersökning. Denscombe (2018, s. 268) beskriver intervju som en lämplig metod när forskare behöver få insikt i exempelvis människors, uppfattningar, känslor och erfarenheter. För att få en helhetsbild kring lärarnas tillvägagångssätt kommer intervjuerna att vara semistrukturerade. Vi kommer att genomföra omkring sex semistrukturerade intervjuer med verksamma, helst behöriga SFI-lärare. Det finns en del olika tankar kring att det blev detta val. Dels är detta en studie med en tidsram om endast tio veckor. För att genomföra en studie på den här tiden så bör man tänka igenom sina alternativ för att

kunna åstadkomma en genomarbetad analys. Inom en betydligt längre tidsram skulle en lämplig komplettering av metodval vara klassrumsobservationer - för att på så sätt ge ytterligare evidens till svaren man fått på intervjuerna. Vidare ger den semistrukturerade intervjuformen oss möjlighet att ställa följdfrågor och på så sätt få fördjupade svar från respondenterna - något som inte skulle vara möjligt om metoden istället skulle varit kvantitativ med ett stort antal respondenter men med korta, statiska enkätsvar. Denscombe (2018, s.269) påpekar.

Vid semistrukturerade [...] är intervjuaren emellertid inställd på att vara flexibel när det gäller ämnens ordföljd, och - vilket kanske är ännu mer betecknande - att låta den intervjuade utveckla sina ideér och tala mer utförligt om de ämnen som intervjuaren tar upp. Svaren är öppna och betoningen ligger på den intervjuade som utvecklar sina synpunkter.

Ytterligare metodval för att ge högre validitet skulle kunna vara diskussionsgrupper med lärare där man då skulle fungera som flugan på väggen med bandupptagning. Detta skulle dock också passa för en större studie än en kandidatuppsats. Med detta förtydligande faller vårt val av metod som sagt på kvalitativa semistrukturerade intervjuer. Hur vi valt att utforma intervjuguiden syns i bilaga 1.

4.2 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Stukát (2014) lyfter vikten av reliabilitet, validitet och generaliserbarhet (Stukát, 2014. s.132) vilket är essentiella delar att fokusera på i en undersökning. Reliabilitet enligt Stukát (2014, s.132) innebär kvaliteten på mätinstrumentet - i det här fallet semistrukturerad intervjuform. Reliabiliteten kan vi mäta på så vis att det råder inga tveksamheter kring ämnet eller frågor då dessa är knutna till ämnet läraren undervisar i. Detta tenderar således öka reliabiliteten. Validitet enligt Stukát (2014, s.132) innebär huruvida man mäter det som är tänkt att mäta - i detta fall pedagogers olika val av strategier för att öka motivationen hos de studerande. Att vi väljer semistrukturerad intervju ser vi som ett steg i ökad validitet, då det ger större utrymme till förtydligande av svar samt spontana följdfrågor som eventuellt skulle utebli vid ett annat metodval. Validiteten ger oss vid handen vikten av att även kritiskt granska alla svar. Det är inte uteslutet att respondenter besvarar frågor på ett sätt de medvetet eller omedvetet tänker att intervjupersonen vill (Stukát, 2014. ss.135). Generaliserbarhet innebär för vem eller vilka som de resultat som en undersökning leder till måste en vara väldigt noggrann att resonera kring (Stukát, 2014. s.136) - i detta fall sträcker vi oss som längst till att det är en fingervisning vad sfi-lärare använder för olika metoder. Detta eftersom vårt urval inte är ett representativt antal respondenter för att utgöra grund för generaliseringar (Stukát, 2014. s.136).

4.3 Urval

I denna studie kontaktades ett flertal SFI lärare och utav dessa ledde det till ett antal om sex SFI lärare som svarade på studiens frågeställningar. Vi har använt oss av ett bekvämlighetsurval i uppsatsen. Enligt Bryman (2002, s. 114) består ett bekvämlighetsurval av respondenter som finns lätt att nå och är tillgängliga för forskaren. För att öka studiens validitet prioriterades och därmed valdes sex verksamma SFI lärare som både är erfarna och legitimerade, alla utom en. Hen som saknar lärarlegitimation har dock studerat SVA och har arbetat med SFI under tio års tid. Respondenterna presenteras i tabellen nedan. De har benämnts som lärare 1–6 för att säkra konfidentialitetskravet och för att kunna separeras från varandra i resultatdelen.

Lärare	Behörig	SFI- erfarenhet	Undervisningsgrupper	Studieväg
1	Ja	18 år	Kurs C/D	2
2	Ja	26 år	Kurs A	1
3	Ja	13 år	Kurs B/C	2–3
4	Ja	13 år	Alla kurser	1–3
5	Ja	6 år	Kurs B-D	1–3
6	Nej	10 år	Kurs B	1–2

Tabell 1 visar information om respondenterna.

4.4 Etik

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns det fyra etiska krav som forskare måste förhålla sig till när hen skriver en forskningsstudie. De etiska kraven är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Enligt Vetenskapsrådet (2002) innebär informationskravet att man ska informera respondenterna om studiens syfte, att de medverkar frivilligt samt att de när som helst kan avbryta sitt deltagande. Vidare förklaras att samtyckeskravet innebär att i en studie inhämtas samtycke för medverkan från respondenterna innan ett deltagande blir aktuellt. Ytterligare följer konfidentialitetskravet, vilket innebär att den information som inhämtas av och om respondenterna behandlas anonymt och konfidentiellt. Detta innebär konkret att det inte förekommer några uppgifter i en studie som kan härleda till en respondent. Slutligen förklaras nyttjandekravet som uttrycker att den data som samlas in under en studie inte får användas i något annat syfte än studiesyfte.

4.5 Metoddiskussion

Vi har valt att genomföra vår studie och skaffa oss respondenter genom ett bekvämlighetsurval. Att vi valde detta kan som tidigare nämnt förklaras utifrån Stukát (2014, sid.64) som diskuterar populations- versus urvalsundersökning. Eftersom antalet verksamma SFI-lärare i Sverige är en otroligt stor grupp sett till antal personer så ter det sig naturligt att vi arbetar utifrån andra alternativet. Bekvämlighetsurval innebär att man aktivt väljer respondenter som finns inom räckhåll. I den digitala värld vi idag lever har detta gett oss att vi förutom att intervjua tidigare kollegor också kunnat söka upp respondenter som stämt in på kriterierna för vad vi med denna studie ämnar undersöka. Detta har vi kunnat åstadkomma genom en digital grupp med ett stort antal SFI-lärare från norr till söder i Sverige. Den grundläggande tanken var att utgå ifrån vårt syfte och vår frågeställning för att därigenom bygga vår uppsats mot en bakgrund av dagens forskningsläge kring motivation. Vidare skapade vi således en intervjuguide som byggde på vad det är vi vill undersöka.

Vi upplever att vi har fått fram ett fylligt resultat utifrån vad vårt syfte med den här studien är vilket vi nått genom valet av semistrukturerade intervjuer istället för enkäter. Bryman (2012) förklarar en semistrukturerad intervju som att först skapa en intervjuguide uppbyggd av specifika frågor som ska leda till svar på frågeställningar - utan att vara just frågeställningarna - men forskaren behöver inte följa frågorna i nummerordning. Det ger möjlighet till en mer öppen intervju på så sätt att utifrån respondentens sätt att besvara en fråga kan det antingen bli ändring i ordningen av frågor, tillkomma följdfrågor eller en kombination av båda varianter. Forskaren bör vara flexibel men samtidigt hålla fokus på vad som sägs i intervjun för att kunna besvara studiens frågeställningar. Vi har skapat en intervjuguide som återfinns i bilaga 1 och som står i relation till vår studies frågeställning. Frågorna har utformats för att vara tydliga och för att öppna upp för samtal som visar oss vägen mot svaren på vår studies syfte.

Vidare lyfter Bryman (2012) frågan om reliabilitet och validitet i uppsatsen. Reliabilitet i en studie betyder att forskningens innehåll är stabilt över en längre tid. Han förtydligar med att resultat och insamlade data ska inte skifta alltför mycket om en forskare genomför en reproduktion en annan forskares studie utan resultaten blir relativt lika. Då ser vi reliabilitet. Det är tillförlitliga data.

Validitet innebär att insamlade data och intervjufrågorna verkligen besvarar en studies syfte och frågeställningar. Det ger vid handen att intervjufrågor får en stor betydelse för att påvisa en studies validitet.

Vår intervjuguide innehåller som tidigare nämnt intervjufrågor som har utformats i relation till syfte och frågeställning. Detta för att vi ska kunna säkerställa att vårt material av insamlade data leder fram till ett resultat som besvarar vårt syfte och vår frågeställning. Samtliga - utom en - av de intervjuade lärarna innehar lärarlegitimation och har arbetat länge som SFI-lärare. Den lärare som ännu inte har sin legitimation har dock tio års erfarenhet i yrket samt har studerat både SVA och pedagogik. Därefter bokade vi in våra respondenter för att kunna påbörja våra intervjuer. Då kom beskedet från Regeringen att all undervisning på nivå från gymnasiet och uppåt skulle gå över till att vara digital. Detta eftersom även Sverige drabbades av den stora pandemin och många av respondenterna som vi hade bokat in för intervju hade bokstavligen talat över en natt tvingats ställa om hela sin undervisningsform från vanlig klassrumsmodell till att helt gå över till digital undervisning. Detta ledde till att flera av dem kände en sådan stress att de inte hann med att delta i vår studie. Så, när hela Sveriges vuxenutbildning då ställde om till digitalisering så ledde det till att även vi gjorde detsamma. Istället för intervjuer på plats med tidigare kollegor så har samtliga intervjuer genomförts digitalt - några med videoinspelning, några med bandupptagning - för att sedan ha transkriberats för att därefter kunna se ett resultat.

Istället för ett bekvämlighetsurval kunde vi ha valt att kontakta olika vuxenutbildningar där sfi bedrivs, för att hitta potentiella respondenter. Risken bedömde vi skulle bli att det tar tid att få svar, att det är svårt att veta ifall vår information kommer fram till rätt person, det kan vara svårt att fånga intresset hos en skolledare eller ansvarig för SFI utan att ha kunnat presentera sig ordentligt. Så vi bedömde att för vår studies syfte skulle ett bekvämlighetsurval både vara praktiskt och realistiskt. Att vi tillfrågat yrkesverksamma pedagoger ifall de vill delta i en studie kring hur man som lärare motiverar SFI-studerande ger förmodligen ett resultat att de som valt att delta är också pedagoger som är intresserade av ämnet. Det ger vid handen att det resultat vi kommer att se är engagerade lärare. Dock har vi valt att fokusera på hur våra respondenter gör, på vilka sätt de aktivt arbetar för att öka motivationen, att synliggöra valet av olika strategier och se om vi kan se att det är liknande användning av några olika strategier. Hade vi istället genomfört en kvantitativ studie byggd på att enligt skala besvara i vilken utsträckning respondenter använder sig av olika specifika strategier så kunde resultatet kanske sett annorlunda ut.

Detta är diskussioner vi haft vid inledande planering av val av studie och under våra samtal kom vi fram till att det vi ville undersöka och det urval som skulle passa oss bäst var det som ledde fram till denna studie som vi nu genomfört och sett ett resultat av.

4.6 Genomförande av intervju

Intervjuerna har genomförts via videosamtal alternativt via telefonsamtal på grund av samhällsomställningen då vi alla lever i en tid av Corona Pandemin och de restriktioner som hör

till. Intervjuerna inleddes med att prata med några lärare som undervisar på olika SFI kurser. Respondenterna informerades om vilket ämne vi skriver om och vad det var för syfte med våra intervjuer. Med mobiltelefon alternativt i Google Meet spelades samtalen in för att anteckna alla svar och dessutom för att kunna gå tillbaka till svaren som respondenterna hade delgett oss under intervjuerna. Vi hade betonat att det är frivilligt att medverka i undersökningen. Intervjuernas längd varierade tidsmässigt men låg omkring 20–30 minuter.

Förutom en respondent så kände inte respondenterna till frågorna i förväg utan fick information om vad studien skulle handla om. Dock var vi tydliga i vad studien ville belysa och vad vi hade för frågeställning. Intervjufrågorna var planerade och väl förberedda innan intervjun påbörjades. I bilaga 1 kan den intervjuguide som vi skapat utifrån studiens frågeställning ses. För att få svar på våra frågor lade vi stor vikt vid att ha positiv inställning till allt respondenterna sa under intervjuernas process. Enligt Dimenäs (2007, s. 64) är det respondenternas tankar och uppfattningar som är av intresse. Dessutom fick respondenterna möjligheter att förtydliga sina svar och möjlighet att berätta utifrån sin egen erfarenhet.

5. Resultat av vilka strategier som lärare använder för att motivera SFI-elever

Studiens syfte är att få kunskap om hur SFI lärare arbetar för att motivera sina elever till lärande av svenska som andraspråk. Sex SFI lärare har intervjuats för att skapa arbetsmaterial att analysera. I följande underrubriker tar vi upp de olika strategier vi har fått fram utifrån hur våra respondenter har besvarat våra intervjufrågor. Vidare vill vi se hur de strategier som lärarna lyfter som upplevda motiverande för de studerande har anknytning till tidigare forskning.

5.1 Engagemang

Respondenterna är eniga om vikten av hur engagemangsskapandet bidrar till högre elevmotivation, utifrån respondenternas upplevelse. Förklaringen är att engagemang stimulerar lusten till att lära sig svenska. De har dock uttryckt olika sätt för hur engagemang skapas.

Lärare 1 tycker att det är viktigt med motiverande uppgifter eftersom det upplevs engagera eleverna. Med motiverade uppgifter menar hen att varva med olika medier och inte enbart jobba med papper och penna. I detta ingår att eleverna får möjlighet till att samtala och föra dialog istället för att enbart redovisa och lämna in uppgifter.

Ytterligare förtydligar lärare 1 att material bör passa de flesta eleverna för att det ska upplevas engagerande. För att bättre förklara sin synpunkt exemplifierar hen:

Vi jobbar mycket digitalt. Det kanske inte passar alla och då måste vi se över vad för sorts material som vi kan använda istället (lärare 1).

Vidare förklarar hen att lärare kan lyckas med detta genom att reflektera över både metoder, material och pedagogik emellanåt för att variera och hitta vad som av respondenten upplevs som rätt drivkrafter.

Lärare 3 uttrycker att elever visar viljan att lära sig när innehållet i undervisningen är meningsfullt. Därmed försöker hen hitta ett innehåll som engagerar. Helst undviker hen böcker som hen upplever lite för tråkiga. Hen exemplifierar också:

Jag letar fram bra texter och filmsnuttar som intresserar och engagerar, då blir det mycket bättre för alla” (lärare 3).

Samma metod använder lärare 5. Hen definierar engagerande uppgifter som upplevs av hen höja motivationen som uppgifter som jämt varierar eftersom de uppgifterna ger mer till fler. Många exempel gav hen:

Det kan vara bilder, texter, ljud, inne, ute, enskilt arbete, samarbete. Att det ska variera hela tiden” (lärare 5).

Lärare 4 och 6 menar att lärare har en viktig roll för att skapa motivation genom engagemang.

En grundförutsättning för lärare 6 är att innehållet i lektionen ska vara relevant. Det vill säga att det måste finnas en anknytning för de studerande.

Enligt Lärare 4 smittar engagemang från lärare av sig på elever genom att lärare visar trygghet i sin roll. Hen menar att eleverna har förmågan att känna om lärare trivs i sin roll och därmed kan de bli påverkade:

Jag tänker väldigt mycket på det här med motivation. Mitt engagemang och hur jag är som lärare, hur trygg jag är i den rollen - det speglar sig också i elevernas engagemang” (lärare 4).

Lärare 2 tycker att elever verkar motiveras och engageras i att lära sig svenska genom att ta in någon som har lyckats med sin språkresa och kan bidra med tips och idéer utifrån sin egen erfarenhet. Att visa förebilder är uppmuntrande. Hen beskriver hur det går till:

Jag brukar ta in någon som kommer från en tillvaro som liknar deras egen och som har kommit längre, för att visa som motiverande exempel. Som får berätta om sin väg dit. Till exempel en tidigare elev som går en högre utbildning eller som går grund kan jag be komma till gruppen och prata om hur man kommer framåt. Någon som kan peppa dem litegrann (lärare 2).

5.2 Anknytning till vardagen

Tre av respondenterna nämligen lärare 2, 3 och 5 upplevde ett samband mellan ökad motivation och arbetsuppgifter som är knutna till elevers vardag och verkliga liv. För att skapa motivation måste det finnas ämnen som angår menar lärare 2: “Aktuella handlingar och handlingar som berör deras vardag. Det är motiverande när det går att sätta i ett nära sammanhang”. Vidare förklara hen att texter som studeras skall påminna om elevernas liv och deras vardag. Det är också viktigt att ta upp aktuella frågor som är kontroversiella men inte de som handlar exempelvis om religion eller politik. Fördelen med ett sådant innehåll är att den väcker lusten till att använda svenska i klassrummet, anser respondenten. Hens förklaring är följande:

Kontroversiella frågor som får dem att känna att “jag måste kommentera det här”.
Exempel: Din dotter får ett brev. En kille är avsändare. Läser du brevet? Eller du får tjugo kronor för mycket tillbaka i affären, vad gör du då? Den sortens kontroversiella frågor (lärare 2).

När svenska språket knyts till elevernas vardag blir lärandet nyttigt tillägger hen “Ett reklamblad från ICA - du har 100 kr, vad tänker du köpa? Det här vardagliga, det har ju alla nytta av” (Lärare 2).

Lärare 5 delar samma uppfattning och menar också att andraspråkselever har en stor nytta av svenska utanför klassrummet när det är relaterat till elevernas vardag. Därför upplevs lärandet värdefullt och lönsamt. Detta innebär att motivationen till både att lära sig språket och för att använda det ökar. Vidare påpekar hen att alla SFI-lärare har ett uppdrag för att lära ut ett sådant språk som egentligen ingår i utbildningssyfte. För att utveckla sin tanke berättar hen ” Det är viktigt att undervisningen fokuserar på att utveckla ett funktionellt och kommunikativt andraspråk och kopplingen till det ska präglade undervisningen” (lärare 5).

Lärare 6 uttrycker sig likadant och menar att när eleverna får möjlighet att utveckla ett funktionellt språk upplever hen det som att det ökar motivationen eftersom de upplever att de får ett värdefullt språk som gör de självständiga individer som klarar sig på egen hand. Hen ger exempel på frågor som rör elevernas vardag:

Det som jag då upplever som nödvändigt för att hitta en väg att lyfta motivationen det är att skapa ett funktionellt språk. Att prata om deras vardag. Vad gör de? Vart går de? Vilken buss åker de mellan olika platser? Hur läser man busstabeln? Vad heter alla olika möbler de har hemma? Hur bor de? Hur många personer är de i familjen? Helt enkelt att ge dem verktyg till att bygga ett funktionellt språk där de själva kan ta sig fram utan att vara beroende av andra. (Lärare 6)

Förutom att knyta språket till vardagen är det också viktigt att inte låta språket bli för simpelt tillägger hen.

5.3 Personligt intresse

Enligt lärare 2 är det bra att andraspråklärare har i åtanke vad som är intresset hos olika individer. Personligt intresse upplever hen som att det stimulerar individen till att visa sina kunskaper samtidigt som andraspråket förbättras och används med glädje. Läraren beskriver situationen utifrån sin undervisningserfarenhet:

Jag hade en manlig elev som jag absolut inte lyckades lära läsa och skriva. En dag när jag kom till jobbet såg han att jag hade en trasig baklampa. Dagen efter hade han lyckats med att skaffa inte bara lampa utan verkligen exakt RÄTT lampa och bara bytte den innan jag hann reagera. Då förstod jag att det här är en man som har ett stort intresse för bilar. Då blev det lättare att hitta ett sätt att leda in honom i det svenska skriftspråket också. (lärare 2)

Lärare 4 nämner hur elevernas intresse används som hjälpmedel för att motivera dem till att lära sig svenska. Hon berättar att när eleven eleven skrivs in och kartläggs noterar hen bland annat

elevernas framtidsplaner och intressen i ett levande dokument. Tre pedagoger har tillträde till dokumentet för att anpassa undervisningen utifrån deras intresse och framtidsplaner. Därför anser hen att det är viktigt att elever får rätt förutsättningar att bygga ett funktionellt språk utifrån sina behov. De behoven kan ju se olika ut för olika individer beroende på domäner, familjeliv, samhällsliv, yrke och liknande. Från kartläggningen kan lärarna se vad en individ har med sig så att de får det stöd och den stimulans som de behöver poängterar hen.

Lärare 1 hänvisar till sin tidigare erfarenhet med yrkesinriktad SFI som anpassar sin undervisning utifrån terminologi och fackkunskaper inom specifik yrkesinriktning. Hen upplever att det är ett utmärkt exempel på motiverande undervisning. För att förtydliga sin tanke berättar hen om två studerande som fann motivation när de jobbat yrkesinriktat:

Då var det ju kanske någon som ville jobba som barnskötare och då jobbade vi med ord som hörde ihop med yrket. Sen var det nån som berättade om nåt som hände på praktiken, då är det motiverande för just det där jobbet. Ja, jag tycker det finns ganska mycket man kan göra. (lärare 1)

Ytterligare tar hen upp hur elevernas eget intresse kan integreras i undervisning för motivationsskapande. Det handlar om när lärare hittar det som intresserar eleverna. Om eleven exempelvis gillar fotboll blir det lönsamt att skapa uppgifter som hör ihop med det. Genom att skriva eller läsa om ämnen som intresserar en ökar motivationen, det är inte annorlunda i SFI-klassrummet. För att ta reda på elevernas intresse är öppen kommunikation mellan lärare och elever ett bra tillvägagångssätt menar hen.

5.4 Bemötande

Fem respondenter upplever att bra relation mellan lärare och elever höjer motivation för det skapas förtroende mellan dem och viljan till att lära sig svenska ökar.

Strategin för lärare 2 är att hen börjar med att försöka att nå elever personligt. Tanken är att minska barriärer och komma närmare eleven med hjälp av personligt samtal. Resultat blir att eleven öppnar sig och pratar om sig. Förtroendeskapande underlättar för lärare att undersöka vad eleven vill och varför.

Vidare påpekar lärare 2 att många elever har ett begränsat hopp för framtiden och därför är det viktigt att ge det hoppet. ”Vi ska inte vara kompisar men vi måste nå varandra. Jag försöker ge lite framtidshopp också. Många saknar ju framtidshopp” (lärare 2).

Lärare 3 använder samma strategi när det gäller individuella samtal. Sådana samtal handlar om var eleven befinner sig språkmässigt för att få handledning på hur målen nås, hen berättar: “Det kanske bara blir fem minuter med var och en, men det är viktigt med den här

individuella stunden för varje person” (lärare 3).

Lärare 4 anser att förtroendeskapandet också är en viktig punkt i att skapa motivation. Hen menar att motivationsarbetet handlar om att eleven blir sedd. Tillsammans med andra kollegor får hen möjligheten att jobba en till en och det ger väldigt mycket för eleverna att kunna bli sedda i den utsträckningen. På så sätt känner eleverna alla lärare, och så blir det lättare att komma nära dem, vilket upplevs bekvämt och stimulerande av eleverna, enligt respondenterna.

Lärare 5 anser att lärarattityder spelar en stor roll i elevmotivation. Det kan handla om hur lärare kommer in i klassrummet, vara lyhörd och visa intresse för elevernas synpunkter och åsikter kring undervisningen. Genom att ge eleverna möjlighet att uttrycka sig och påverka undervisningen upplevs det av hen som att personligheten stärks hos varje individ. Vidare problematiserar hen konsekvenser av att inte ha detta i åtanke:

Om man säger att jag tycker att det här är dåligt eller svårt, sen märker man att läraren inte bryr sig om det utan ändå fortsätter på samma spår, då tappar man självklart motivationen. Man måste ju få se att ens röst är hörd. Att ens åsikt är viktig - det tror jag är jätte viktigt för motivationen!! Då blir man också starkare i sin egen person.
(lärare 5)

5.5 Klassrumsmiljö

Lärare 1, 3 och 4 påpekar att de upplever att motivation stimuleras i klassrummen som präglas av glädje. Enligt lärare 1 är en motiverande lärare den som skapar tillfälle där elever kan ha roligt tillsammans med lärare. Glädje signalerar en trygghetskänsla hos lärare vilket av respondenten upplevs påverka elevmotivation. Lärare 1 berättar “Grundinställningen är att jamen det här är kul, det här är det bästa jobbet som finns, då är det klart att det blir mer motiverande” (lärare 1). Lärare 3 håller med och påpekar att hot och strängt beteende upplevs av lärare 3 minska motivation:

Man motiverar genom att ha roligt, inte genom att säga du får inget jobb om du inte lär dig svenska nu [...] Det är också att hushålla med sin egen energi. Jag försöker peppa alla i klassen. Jag går runt mycket i klassrummet och försöker nå fram genom humor. Det gör jag i de flesta fall. (lärare 3)

Vidare anser hen att det ska vara en tillåtande klassrumsmiljö där man kan skoja med varandra. Humor är en bra strategi som gör undervisningen roligare och motiverande sammanfattar hen.

Lärare 4 kommenterar att då de är tre pedagoger som ständigt är inne i klassrummet tillsammans så förutom att de lär av varandra så ser eleverna att de har kul ihop. “Vi gör allt för att de ska lyckas. Det är viktigt att ha roligt, det märker våra elever också” (lärare 4).

Lärare 1, 3 och 4 nämner att en positiv klassrumsmiljö skapar motivation. Lärare 3 upplever det som att de flesta SFI-elever har ett inre driv som motiverar dem till att lära sig svenska. Dessa individer kämpar med sin språkinläring för att komma in i ett jobb. För att nå motivation behövs en bra klassrumsmiljö med specifika uppgifter upplever hen:

Man skapar en motiverande inläringssituation genom en bra klassrumsmiljö som känns positiv. Vad man gör i klassrummet ska kännas roligt, meningsfullt och angeläget. (lärare 3)

För lärare 1 kräver en bra klassrumsmiljö att alla måste veta namnet på varandra för att ingen ska känna sig utsatt eller utanför. Stämningen i klassrummet är viktig för att alla ska känna sig trygga och motiverade. Trygghet i klassrummet är viktig anser hen eftersom gruppen inte är homogen. På så sätt upplevs det negativt att peka på andra istället för att namnge dem. Positiv miljö beskriver hen också med att alla ska få möjlighet att komma till tals och att vara lyhörd utan att någon lägger fokus på språkliga misstag. Ett bra sätt för att genomföra detta är gruppssamtal där lärare går runt och uppmuntrar talandet. Lärare 4 nämner hur de har möjligheten till kollegialt lärande som uppskattas väldigt mycket av såväl pedagoger som av elever. Eftersom de är tre pedagoger som tillsammans har en grupp som är både på distans och på plats, utformat utifrån varje elevs behov så blir det en mycket bra klassrumsmiljö med en närhet till pedagog i klassrummet. Hen uttrycker det på följande sätt:

I den här miljön råder en större möjlighet för undervisning en till en och det ger så mycket för eleven att verkligen bli sedd. (Lärare 4)

6. Diskussion

Denna del har tre underrubriker: resultatdiskussion, Sammanfattande slutsatser kopplat till studiens syfte och vidareforskning. Utifrån studiens syfte och frågeställning analyseras och diskuteras studiens resultat i relation till tidigare forskning kring ämnet som presenteras i denna uppsats.

6.1 Resultatdiskussion

I detta kapitel diskuteras resultaten av intervjuerna och hur det är kopplat till tidigare forskning. Diskussionen redovisas i fem underrubriker utifrån studiens resultat: engagemang, anknytning till vardagen, personligt intresse, bemötande och klassrumsmiljö.

Engagemang

Resultatet i vår studie har visat att respondenterna använder sig av olika metoder för att höja SFI-elevs motivation. Det rådde stor samstämmighet mellan respondenterna gällande deras syn på engagemang som en viktig motiverande faktor eftersom det stimulerar lusten till att lära sig svenska, upplever respondenterna. Detta kan också kopplas till forskningen såsom Dörnyei & Cziszér (1998) nämner. Dörnyei (2001a, 2020) vidmakthåller detta. I resultatet lyfts dock fram olika perspektiv angående engagemangsskapande i klassrummet. Bland annat skapades en koppling mellan motiverande uppgifter och elevengagemang. Här lägger respondenten vikten på samtal och dialog elever emellan istället för att redovisa och lämna in uppgifter. Respondentens svar kan tolkas som att hens syn på en motiverande undervisning är där elever ges möjlighet till interaktion och samspel i klassrummet. Detta är exempel på att lärarna är medvetna om social motivation i vilket (Dörnyei, 2001a) betonar att vi lär oss bättre i en social kontext. Det kan även kopplas till att lärarna har medvetenhet om de faktorer som Zachrisson (2014) nämner, där möjlighet att uttrycka sig på det nya språket sätts i centrum.

Resultatet visade också att respondenterna upplever det som att passande material som når de flesta elever upplevs engagerande och därmed motiverande. Lärarens behov av att reflektera över både metoder, material och pedagogik emellanåt för att variera och hitta rätt drivkrafter i klassrummet kom också på tal i intervjuerna. Detta kan sägas vara exempel på lärarens interkulturella kompetens. Genom sitt val av olika strategier visar respondenten förmågan att hantera komplexiteten i olika människors behov genom att utforma undervisningen utifrån elevernas individuella behov, mål och förutsättningar. Därmed kan lärare hjälpa den heterogena gruppen att anpassa sig till nya miljöer där de möts (Zachrisson, 2014. s. 131).

Engagemang kopplades också till innehållet i undervisningen. Respondenterna strävar

efter att undervisningsinnehållet ska upplevas meningsfullt, relevant och varierat, vilket ligger i linje med Dörnyei, Henry & Muir (2016) framgångsrika modell DMC - *directed motivational current*. Där konstaterar de att när L2-inlärare tydligt ser en mening med sina studier bibehålls motivationen. Precis som Zachrisons (2014) studie har visat spelar både lärare och undervisningsinnehåll en avgörande roll i studiemotivation. Zachrison (2014) nämner att SFI-lärare bör utgå ifrån elevernas språkliga behov av svenska som grund för undervisningen. I undervisningen bör lärare inkludera rollspel som ligger nära elevernas vardag i form av arbetsintervjuer, besök hos läkare, apotek, bank, föräldramöte på skolan etcetera. Dessa exempel kan sägas vara relevanta och meningsfulla för SFI-elever eftersom de rör deras verkliga liv, som en respondent beskrev med "det måste finnas en anknytning för de studerande".

I resultatet lyfts även engagemang i förhållande till lärarrollen. Respondentens förklaring av hur tryggheten hos lärare upplevs spegla sig i elevernas engagemang och motivation överensstämmer med Zachrison (2014); Alhodiry (2016) förklaring till att viljan av att lära sig ett nytt språk bland annat påverkas av en engagerad lärare. Vårt resultat av studien visar att respondenternas upplevelse är också i linje med Dörnyeis (2001a, 2001b, 2009, 2015) resultat om lärarens strategier med målsättningen att motivera sina elever och dess betydelse på elevengagemang. Dörnyei listar flera strategier inom ämnet engagemang i olika studier - bland annat hans studie från 2001(a). En sådan nyckelstrategi är en engagerad lärare vilken leder till engagerade elever eftersom undervisningen känns betydelsefull.

Att bjuda in en förebild uppfattades av respondenterna som inspirerande och vägledande till en lyckad språkinläring. På så sätt upplevs det som att engagemang i inläringen ökar. Detta knyter an till en av Dörnyeis (2001a) listade motivationsstrategier, nämligen just den att bjuda in tidigare studerande som är entusiastiska i sin inläring och som kommit längre på sin resa i sitt nya samhälle. Det ger en möjlighet till en förebild som känns rimlig och då denne som sagt är längre kommen på sin resa men ändå är en person med liknande förutsättningar leder denna strategi till motivation. Detta överensstämmer med respondentens beskrivning. En annan möjlig förklaring till att bjuda in en förebild kan handla om respondentens medvetenhet om teorin *imagined communities*, det vill säga *föreställd gemenskap*. Norton (2001) menar att när man lär sig ett nytt språk föreställer man sig vilka man kan vara i framtiden och till vilket samhälle man ska tillhöra. Förebilden som bjuds in kan sägas vara exempel på vad individen föreställer sig vara i framtiden och därmed stimuleras språkinläringen för att nå målen. Lärarens roll i detta sammanhang är viktig eftersom Norton (2001) anser att bristen på medvetenhet om elevernas föreställda identiteter försvårar för lärare att skapas undervisningsaktiviteter som eleverna kan investera i.

Vi kan konstatera att våra respondenter upplever att ett inkluderande engagemang är en

framgångsrik strategi för att nå ökad motivation hos eleverna inom SFI-undervisning. Detta är i linje med vad tidigare forskning (Dörnyei & Czisér. 1998, Dörnyei. 2001a) tillika fastslår. Att motivationen leder till ett bättre studieresultat går att utläsa i Dörnyeis (2015) studie om DMC. Detta innebär att engagemang fortfarande är en aktuell och viktig aspekt i andraspråksinläring även om forskningen kring ämnet uppmärksammas i allt större utsträckning inom forskningen kort efter millennieskiftet och framåt. Därefter har intresset för ämnet inte svalnat utan tvärtom har forskningen kring detta ökat sedan början av millenniet, enligt Dörnyei (2001b).

Anknytning till vardagen

I studieresultat har tre av respondenterna uttryckt en medvetenhet om att elevernas vardagslivsanknytning upplevs som en resurs för att skapa motivation och är en framgångsrik strategi för elevernas språkinläring. Några forskare som lyfter anknytning till vardagslivet som en lyckad lärstrategi är (Alhodiry ,2016; Dörnyei, 2001a; Moskovsky et.al. 2013 och Zachrison, 2014)

Genom intervjuerna framgick att arbetsuppgifter i klassrummet skall påminna om elevernas liv och vardag för ett nyttigt lärande och stimulans till att använda svenska i klassrummet. Dörnyei (2009) uttrycker också detta och lägger likaledes vikt på undervisningen som knyter an till elevernas vardagsliv. Han (Dörnyei, 2009) menar att ju lättare det är att applicera den nyförvärvade kunskapen på sin vardag, desto lättare blir det att lära sig, vilket ger ett mycket konkret sammanhang till undervisningen och dess mål.

Uttrycket *elevernas liv och vardag* som förekom i resultatet liknar uttrycket *elevernas verklighet* som (Zachrison ,2014; Ahl, 2004) använder. Samma forskare nämner att undervisningen ska baseras på elevernas verklighet och egna erfarenheter. Vi anser också att vardagslivsanknytning har en stor betydelse för SFI-elevs motivation. Utifrån våra erfarenheter upplever vi att många studerande tappar motivation när undervisningsinnehållet ligger för långt ifrån deras vardag. Lärandet upplevs meningslöst och oanvändbart. Zachrison (2014) problematiserar också undervisningen som inte utgår ifrån elevernas värld, utan istället sätter fokus på svensk kultur och tradition utan koppling till de studerandes olika kulturer och traditioner. Slutsatsen som drogs är att om elevernas behov och verkliga liv exkluderas i undervisningen förstärks utanförskapskänslan. Detta leder till att elever tappar motivationen och inte ser en mening i hur de ska kunna använda sina nyförvärvade språkkunskaper. Detta stämmer väl med våra erfarenheter. Forskaren hävdar också att inlärare ser sig själva som något udda med en negativ klang. Följaktligen signaleras att de inte duger som de är utan måste omformas för att passa in i sin nya verklighet. I resultatet av vår studie uppmärksammas enbart fördelar med vardagslivsanknytning i undervisningen eftersom studien handlar om hur SFI-lärare aktivt och

medvetet jobbar med ökad motivation hos eleverna. Vi anser dock att det är viktigt att lyfta konsekvenser av att lärare inte har den strategin i åtanke.

Vid flera tillfällen under intervjuerna lades vikt vid elevernas utveckling av ett funktionellt och kommunikativt andraspråk som gör dem till självständiga individer ute i samhället. Alhodiry (2016) och Moskovsky et.al. (2012) är inne på samma spår och lyfter fram vikten av att vuxna elever skall undervisas på ett meningsfullt sätt för att kunna behärska språkkunskaperna och kunna kommunicera på andraspråket i verkliga och vardagliga situationer. Respondenternas förhållningssätt kan även ses som att de värdesätter elevernas vilja av investering i andraspråk, vilket även diskuteras av Norton och Toohey (2011). Det menas att andraspråks elever har ett önskemål att satsa på och engagera sig inom olika sociala interaktioner och den samhällspraxis de lever i.

En viktig detalj i en av respondenternas diskussion om nyttjande av vardaglivsanknytning är att inte låta språket bli för enkelt. Det kan jämföras med Alhodiry (2016) och Dörnyei (2007) som hävdar att det motiverande lärandet ska ligga på en utmanande men rimlig nivå. Däremot framkommer det inget stöd till Zachrisson (2014) och Moskovsky et.al. (2013) som hävdar att läraren likväl ska utgå ifrån elevernas kunskapsnivå för att stimulera dem till lärande.

Personligt intresse

Resultatet visar att några respondenter anpassar undervisningen efter elevernas intresse. Det lyfts fram hur de tar tillvara SFI-elevs erfarenheter och hobbies för att integrera detta i undervisningen. Det lyftes hur ett personligt intresse kunde upplevas skapa motivation hos en elev som saknar den. Att sakna motivation definierar Dörnyei (2001a) med *demotivation*, det vill säga att energin sänkes hos eleven. I vårt resultat är det tydligt att respondentens arbetsmetod har en positiv inverkan på elevens motivation. Med andra ord spelar arbetsmetoden en avgörande roll på eleven. Dörnyei (2001a) och Zachrisson (2014) lyfter också att lärare har ett betydligt ansvar för att skapa motivation för eleverna.

Studiens resultat betonar också en medvetenhet hos respondenterna om att elever ska få rätt förutsättningar att bygga ett funktionellt språk utifrån sina behov. De behoven kan ju se olika ut för olika individer beroende på domäner, familjeliv, samhällsliv, yrke etcetera. Resultatet i denna studie överensstämmer i detta avseende med tidigare forskning av Eriksson-Sjö (2012). Det uppvisar att många SFI-elever upplevt det som svårt att finna motivationen att lära sig det svenska språket på grund av olika skäl. Eriksson-Sjö (2012) anser likväl att lärare ska kunna individanpassa SFI-utbildningen utifrån varje persons behov. I vårt studie framkom tydligt hur läraren väljer att nyttja olika individers erfarenheter och intressen i sin undervisning med målsättningen att skapa motivation samtidigt som de tydligt följer SFI-kursplan, där det står:

Undervisningen ska planeras och utformas tillsammans med eleven och anpassas till elevens intressen, erfarenheter, allsidiga kunskaper och långsiktiga mål (Skolverket, 2018, s.7).

Bemötande

I denna studies resultat presenteras en samstämmig syn bland de flesta deltagande lärare gällande bemötande. En positiv relation till elever upplevs vara av stor vikt för elevernas motivation eftersom det skapas förtroende mellan lärare och elever. Detta leder till att viljan att lära sig svenska därmed ökar. Det nämndes dock olika lärarstrategier för att bygga en bra relation. Genom individuella samtal, stöd, optimism, vägledning, att eleverna upplever sig sedda, positiva attityder, att som lärare vara lyhörd och att låta eleverna påverka undervisningen. Tidigare ovan nämnda studier (Alhodiry, 2016; Dörnyei, 2001; Urdan & Schoenfelder, 2006;) har likaledes visat att relationsskapandet mellan lärare och elever har stor betydelse för en ökad studiemotivation hos elever. Forskarna riktar fokus mot elevernas sociala och känslomässiga välbefinnande. Forskningsresultat belyser att elever som känner att de har ett stöd i relationen till sin lärare har en större vilja att lära sig och engagerar sig i större utsträckning i skolarbetet.

Vi tolkar respondentens uttryck "Förtroendeskapande underlättar för lärare att undersöka vad eleven vill och varför" som att läraren har en vilja att komma närmare eleverna för att visa stöd och vägledning. Vårt resultat har påvisat en av respondenterna upplevd positiv inverkan på motivationen hos eleverna, vilket vi också ser stöd för i forskningen (Alhodiry, 2016; Dörnyei, 2001; Urdan och Schoenfelder, 2006;).

En annan omtalad strategi i relationskapandet är att andrarapråksläraren ska vara hänsynsfull när det gäller elevernas synpunkter och åsikter kring undervisningen. Detta kan ses i ljuset av Norton och Toohey (2011) och Zachrisson (2014). Forskarna belyser också att när kritiska perspektiv framförs till läraren kan detta leda till att eleverna känner sig hörsammade, ifall läraren agerar på detta och ändrar undervisningen. Detta stämmer väl med respondentens beskrivning.

I den här studien har vi kunnat se att lärares bemötande har av hen upplevts ha haft en positiv effekt inte enbart på studiemotivationen utan även på elevernas välbefinnande.

Klassrumsmiljö

Många respondenter betonade att en positiv klassrumsmiljö är en betydelsefull faktor med avseende till att öka elevens motivation. Det nämndes att lärares förmåga att använda humor ger bra förutsättningar för motivation. Det exemplifieras hur glädje smittar av sig på eleverna och hur detta upplevs som att det påverkar elevernas motivation. Dörnyei (2009) nämner också att humor är en väsentlig del i en lärares motivationsarbete. Därmed är det bra om det frekvent

används i klassrummet och uppmuntras av andraspråkslärare. Det som är intressant och som framkommer är att majoriteten av såväl forskare som respondenter i denna studie inte nämner humor varken som en framgångsrik eller ovidkommande lärstrategi. Humor ges inte väldigt mycket utrymme i forskningen. Mestadels är det Dörnyei (2001a, s.42) som nämner vikten av humor i klassrummet. Det kan tolkas som att andra strategier prioriteras och värdesätts mer än humor. Det är åtminstone inte en strategi som majoriteten av våra respondenter aktivt och medvetet använder sig av i sin undervisning. Det kan även innebära att humor är en underförstådd metod som spontant förekommer i undervisningen. Vi kan inte heller generalisera vår tolkning eftersom våra respondenter bara är sex till antalet. Vi skulle förmodligen fått mer input kring humor om vi hade intervjuat fler lärare. I en större studie skulle åtminstone resultatet vara tydligare huruvida det är en strategi som medvetet används eller inte. Trots allt är strategin fortfarande viktig eftersom det nämns och diskuteras av några respondenter och Dörnyei (2009, 2001a) lyfter också fram vikten av att använda sig av humor i klassrummet för en ökad motivation.

Ett resultat som framkommit i studien är att hälften av respondenterna beskrev att klassrumsaktiviteter upplevs ha inverkan på elevernas motivation och lärandet. Urden & Schoenfelder (2006) anser likväl att en motiverande klassrumsmiljö kännetecknas av läraren som reglerar arbetsmiljön, inklusive arbetsmaterial. Det lyftes även att positiv klassrumsstämning där inläringen går framåt inte lägger fokus på språkliga brister utan istället fokuserar på tryggheten i klassrummet för ökad motivation bland eleverna. Urden & Schoenfelder (2006) tar också upp att acceptans av idéer och misstag skapar ett positivt klassrumsklimat. På så sätt blir eleverna motiverade.

Det är viktigt att anlägga ett kontinuum som kan hjälpa elever att organisera målsättningar med språkinläring på ett systematiskt sätt. Framförallt är det ett välutvecklat paradigms att använda för att läsa av klassrumsmiljön. Detta nämner Dörnyei och refererar till forskningsstudier genomförda av Noels med kollegor mellan åren 1999 och 2001. Dessutom ger han tanken att motiverande träning även ger oss lärare en trevligare klassrumsmiljö i ett långsiktigt tankesätt (2001b, s. 27). Vidare uttrycker Dörnyei (2001b s.40) att för en individ som redan känner att den personliga identiteten fått sig en törn upplever hen med största säkerhet en utsatthet i att vara språklig nybörjare och inte kunna uttrycka sig såsom hen vill utan på en mer infantil språknivå. Utifrån detta råder det konsensus bland forskare inom fältet för motivation; det behövs skapas en trevlig och stöttande klassrumsmiljö. Detta finner vi även i kortare drag bland Dörnyeis strategier som nämnts tidigare. Likaledes nämner lärare 1 att det är mycket viktigt att alla i klassen vet varandras namn, eftersom det ger en bättre klassrumsmiljö att tilltala varandra med namn. Detta kan relateras till strategierna (Dörnyei & Csizér. 1998) att förklara

klassrumsregler för eleverna samt skapa en stödjande och trevlig klassrumsatmosfär.

6.2 Sammanfattande slutsatser kopplat till studiens syfte

Syftet med vår studie har varit att undersöka vilka strategier som ett antal SFI-lärare använder för att öka motivationen hos sina studerande, ställt i relation till forskning inom ämnet. Dörnyei & Csizér (1998) har i sin studie en sammanställning av ett ansevärt antal strategier som lärare använder för att öka motivationen hos sina studerande. Vad vi kan dra för slutsatser utifrån våra intervjuer med våra sex respondenter är att en engagerad lärare upplever motiverade elever - precis som också återfinns i forskningen (Dörnyei & Csizér, 1998) kring engagemang.

Vidare ser vi i svaren från våra respondenter att hälften av dem upplever anknytning till vardagen som en viktig motivationshöjare. Detta synliggörs genom respondenternas svar kring vikten av ett funktionellt språk - vilket de får av att man ger utrymme åt de studerandes vardag i klassrummet. Detta ser vi också i tidigare forskning som ovannämnda strategier (Dörnyei & Csizér, 1998).

Personligt intresse och vardagslivsanknytning går hand i hand. Respondenter lyfter att på exempelvis yrkesinriktad SFI handlar undervisningen om terminologi som personen kommer behöva i sitt yrke, vilken hen upplever som motiverande hos de studerande. För detta finner vi likaledes stöd i forskningen såsom Dörnyei (2001a) beskriver.

Fem av sex respondenter har nämnt att de upplever en ökad motivation hos studerande vid en god relation lärare och elev emellan. Bemötande är en strategi som också omtalas av Dörnyei & Csizér (1998).

Tre av sex respondenter nämner att de upplever en ökad motivation i klassrum som är präglade av glädje och lyfte vikten av att ha roligt i klassrummet och genom undervisningen. Detta ser vi även i forskningen då Dörnyei & Csizér (1998) har med glädje och humor i klassrummet bland de olika strategier de undersökt i sin studie.

Därmed drar vi slutsatsen att de strategier som vi tagit fasta på att våra respondenter använder sig av för att höja motivationen hos sina studerande stämmer väl överens med vad forskningen visar på.

6.3 Vidare forskning

För att stärka reliabiliteten i studien skulle det vara av intresse att om tiden fanns utöka den här studien till ett betydligt större antal respondenter. Att även använda en kompletterande form av metod skulle ytterligare stärka reliabiliteten. Efter att ha genomfört individuella intervjuer med ett ansevärt mycket större antal respondenter finns även intresset att genomföra gruppdiskussioner där ett stort antal av dessa strategier lyfts fram och att då låta pedagoger som deltar i gruppdiskussion prata fritt om hur de ser på olika strategier, i vilken utsträckning de

aktivt använder olika av dessa strategier och sedan bearbeta detta nya arbetsmaterial. En sådan studie kräver dock sitt omfång i form av ett betydligt högre antal timmar att tillgå.

Referenser

- Abrahamsson, N. (2009). *Andraspråksinlärning*. Lund: Studentlitteratur.
- Ahl, H. (2004). *Motivation och vuxnas lärande: en kunskapsöversikt och problematisering*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling. Hämtad: 2019.12.25 från <http://www.divaportal.org/smash/get/diva2:211500/FULLTEXT01.pdf>.
- Alhodiry, A. A. (2016). *The Libyan EFL Teachers' Role in Developing Students' Motivation*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 232, s. 83–89.
- Anderson, B. (1991). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism* (revised edn). New York: Verso.
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Denscombe, M. (2018). *Forskningshandboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Dimenäs, J. (Red.), (2007). *Lära till lärare: Att utveckla läraryrket – vetenskapligt förhållningssätt och vetenskaplig metodik*. Stockholm: Liber.
- Dörnyei, Z., & Csizér, K. (1998). *Ten commandments for motivating language learners: Results of an empirical study*. *Language Teaching Research*, 2, 203-229.
- Dörnyei, Z. (2001a). *Motivational Strategies in the Language Classroom*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Dörnyei, Z. (2001b). *New themes and approaches in second language motivation research*. *Annual Review of Applied Linguistics* 21 sid. 43-59. Cambridge University Press, Cambridge.
- Dörnyei, Z. (2009). *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. *Multilingual Matters*.
- Dörnyei, Z. (2015). *Motivational Dynamics in Language Learning*. *Multilingual Matters*.
- Dörnyei, Z., Henry, A., & Muir, C. (2016). *Motivational currents in language learning: Frameworks for focused interventions*. New York: Routledge.
- Dörnyei, Z. (2020). *From Integrative Motivation to Directed Motivational Currents: The Evolution of the Understanding of L2 Motivation over Three Decades*.
- Ericsson-Sjöö, T. (2012). *Utmaningar och bemötande i flyktingmottagande*. Malmö: Malmö högskola (Lic-avhandling).
http://muep.mau.se/bitstream/handle/2043/14341/2043_14341%20muep.pdf;jsessionid=74395B252043A4A1F138722D375C35D3?sequence=2. Hämtad: 2012.02.20.
- Gardner, R. & Lambert, W. (1972). *Attitudes and Motivation in Second-language Learning*. Rowley, MA: Newbury House.
- Henry, A., Dörnyei, Z., & Davydenko, S. (2015). *The Anatomy of Directed Motivational Currents: Exploring Intense and Enduring Periods of L2 Motivation*. *Modern Language Journal*, 99(2), sid. 329–345.
- Imsen, G. (2006). *Elevers värld: introduktion till pedagogisk psykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Larsen, A.k. (2009). *Metod helt enkelt: en introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. 1. uppl. Malmö:

Gleerups.

Migrationsverket. (2020). *Historik*. <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Migration-till-Sverige/Historik.html> Hämtad 2020-04-26.

Moskovsky, C, Alrabai, F, Paolini, S, Ratcheva, S. (2013). *The Effects of Teachers' Motivational Strategies on Learners' Motivation: A Controlled Investigation of Second Language Acquisition Language Learning*, March 2013, Vol.63(1), pp. 34–62.

Nationalencyklopedin. *Motivation*.

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/motivation>. Hämtad 2020-04-17.

Norton, B & Toohey, K. (2011). *Identity, language learning and social change*. *Language Teaching*. Cambridge. vol. 44, iss 4, ss. 412–446.

SFS (2010:800). *Skollagen*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Skolverket. (2018). *Kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare. Kursplaner och kommentarer- Reviderad*. Stockholm. Elanders Sverige AB.

SOU 2013:76. *Svenska för invandrare - valfrihet, flexibilitet och individanpassning*. Stockholm: Fritzes.

Statskontoret 2000:27. *Svenskundervisning för invandrare (sfi) – egen skolför eller komvux?* Stockholm: Statskontoret.

Stukát, Staffan. (2014). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund. Studentlitteratur.

Tremblay, P. F., & Gardner, R. C. (1995). *Expanding the motivation construct in language learning*. *Modern Language Journal*, 79, pp. 505–520.

Urdu, T, Schoenfelder, E. (2006) *Classroom effects on student motivation: Goal structures, social relationships, and competence beliefs*. *Journal of School Psychology*, Vol.44(5), pp. 331–349

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Zachrisson, M. (2014). *Invisible voices, understanding the sociocultural influences on adult migrants' second language learning and communicative interaction*. Malmö Universitet, pp. 120–139
Hämtad 2020.01.31 från:<http://muep.mau.se/handle/2043/17240>.

BILAGA 1

Intervjuguide

Bakgrundsfrågor

1. Hur länge har du arbetat som SFI lärare?
2. Beskriv elevunderlaget du arbetar med.

Sonderande frågor

3. Hur ser kartläggning av de studerande ut?
4. Görs det, och av vem isåfall? Om inte, hur vet man vilka personligheter man har i sitt klassrum?
5. Vad innehåller kartläggningen?
6. Vem eller vilka kan skapa motivation i en inläringssituation?
7. Hur skapar man det?
8. Hur ser du på begreppet motivation i förhållande till andraspråksinläring?
9. Vilken roll spelar motivationen för dina elever?

Strategier och metoder

10. Kan motivation variera under olika tider? Av olika orsaker?
11. Hur hanterar du situationen med elever som saknar motivation?
12. Kan du som lärare påverka deras motivation? Hur?
13. Vad kan avsaknaden av motivation bero på?
14. Beskriv för mig hur du arbetar med att öka elevers motivation?
15. Vilka metoder eller strategier använder du för att stimulera elevmotivation?
16. Hur motiverar du elever i klassrummet?
17. Använder du några speciella strategier/metoder för att motivera elever?
18. Finns det situationer i undervisningen där du upplever att du motiverar elever mer än i andra situationer?
19. Vad för slags hjälpmedel använder du för att motivera elever?
20. Har du märkt av någon förändring av motivationen nu när ni plötsligt tvingats ställa om till distansundervisning pga Covid-19-pandemin?